

Rongorongo Ti ibukin Tuoan te Kanoanano

timetobowelscreen.nz

Health New Zealand
Te Whatu Ora

**Te Kāwanatanga
o Aotearoa**
New Zealand Government

National
Bowel
Screening
Programme

Te boki aei e kaota rongongon te kaentia n te kanoanano (bowel cancer) ao tuoana (bowel screening) are ena kona ni buoka karekean am baire ba ko na ira te National Bowel Screening burokuraem ae aki kaboooki ke koaki.

Tuoan te kanoanano

- Eaki kaboooki.
- E baitii te tutuo ao e kona ni karaoaki n te mwenga.
- E kanakoaki te bwain tutuo nakoim ni katoa 2 te ririki.

New Zealand teuana te aba n te aonaba ae rang korakora iai te kaentia n te kanoanano.

Angin te tai, akea kanikina aika a noraki n te kaentia n te kanoanano. Karaoan te tutuo e buoka kakaeen te kaentia n moantai n te tai are e kona ni katokaki n te bwain aoraki.

E kona naba n kaota te rara n nakotarim (butaem), te kanikina are e moantai ni kaotia ba iai te kanganga.

Mwin kamatebwai man ara burokuraem a koatia ba te tutuo e kona ni kunea te kaentia n te kanoanano irouia itiman (7) aomata ibuakoia tengaun (10) ake a karaoa te tutuo aei. Te kaentia n te kanoanano eaki nako te rara n taai nako ngaia are n tabetai eaki ataki ke ni kuneki. N tabetai, ao te kaentia n te kanoanano e kona naba n riki i marenan taai are karaoaki iai te tutuo (bowel screening). Ao ibukin aikai, e rang kakawaki ba kona karaoa te tutuo ni katoa 2 te ririki ao n reitaki nakon am taokita n te tai ae waekoa ngkana iai kanikinaean te kaentia n kanoananom ae ko namakinna ke ko noria.

Kanikina aika a bati n rereke ke ataki ibukin te kaentia n te kanoanano:

- te bitaki n te kan nakotaari nakon are ko tataneiai iai inanon tabeua te wiki.
- te rara n nakotarim (butaem)

Engae ngke a kona naba n reke kanikina aikai n aekan aoraki tabeua, e kakawaki ba ana tuoaki iroun am taokita.

Karaoan te tutuo

Te tutuo aei e rangin bebeta karaoana ao e kona n tuka te kabuanibwai nakon maium!

Ena kanakoaki te bwain tutuo (bowel screening test kits) nakoim n mwengam. Karaoa te tutuo n te tai ae waekoa. Ngkana koaki karaoa te tutuo inanon 6 te namwakaina ao ena toki korakoran te bwai n tutuo, ao kona manga tangira teuana ae boou.

Te tuto aei e bebetae karaoana.

- Anaa teutana te sample (te nakotari/butae) man nakotarim/butaem n te kai (stick) ane raon te bwain n tutuo. Karina te kai n te bwatoro (tube) ao merinna n te tinaniku (envelope) ane raon te bwain n tutuo
- Kaetieti ibukin karaoan te tutuo akana raon te bwain n tutuo
- Kataia n merina am sample n te bong are ko karaoa iai te tutuo ke te bong are imwina.

Mwin am tutuo

Ena reke mwin am tutuo inanon 3 te wiki man te tai are ko merina iai am sample.

Ena roko am reta ibukin mwin am tutuo (results) ao ko aki aua naba n karekeaki iroun am taokita ke te neeti.

Ngkana eaki reke iroum mwin am tutuo inanon 3 te wiki, taiaoka tarebonira n te namba ae

0800 924 432 ke e-meeri (email)
info@bowelscreening.health.nz

Akea te kanikina ae noraki imwin te tutuo (negative test)

Ngkana e negative am tutuo, akea te bwai ae kona karaoia moa ngkai. Kakoaua ba kona karaoa te tutuo n te tai are e roko iroum te bwai n tutuo 2 te ririki ma ngkai

Waekoa nora am taokita ngkana iai kanikina n aron te bitaki n tain kanibekam ba e kaokoro ma are ko tataneiai iai mai mwaina ao te bitaki aei e waki nako inanon tabeua te wiki, ke iai te rara n nakotarim (butaem)-

tai tanninga am tai n tutuo (bowel screening) are na roko.

Iai te kanikina ae noraki imwin te tutuo (positive test)

Ngkana e positive am tutuo, nanona kona kainanoi aekan tutuo riki tabeua. Angin te tai aio bon te colonoscopy.

Te tutuo ae positive tiaki nanona ba e kaentia kanoananom.

Tabeua riki rongorongon te tutuo ae positive a kona n noraki n te **timetobowelscreen.**

Tuoan te kanoanano (bowel screening) eaki katauaki ibukia aomata ni kabane.

Ngkana ko kona n kaeti tabeua baoki ibuakon aikai ao reitaki nakon am taokita ke tareboonira te namba ae aki kaboaki **0800 924 432**. Bowel screening e kona naba n aki katauaki ibukim

- lai irou kanikinaean te kaentia n te kanoanano ae ataki - Nora am taokita n te tai ae waekoa
- I atia ni karaoa te colonoscopy inanon 5 te ririki n nako. Taiaoka tareboon bwa ti aonga ni manga kaoko riki nakon te tai ae na roko.
- I mena ngkai iaon te burokuraem are tau i mwin nongai n te kanoanano ke kaentia n te kanoanano, (bowel polyp or bowel cancer surveillance programme).

E atia n reke irou te kaentia n te kanoanano ao I wakina ngkai au bwain aoraki ibukin te kaentia aei.

E atia n koreaki n kanakoaki mwakoron kanoananou are bubura (large bowel).

Iai irou te aoraki ae ulcerative colitis ke Crohns disease.

Tera te kaentia n te kanoanano?

- E ataki te kaentia aio n arana tabeua aika colon, rectal ke colorectal
- Kanoananom ae bubura (large bowel) bon toman ke mwakoron te kanoanano are e baronga butin te amarake inanon te rabwata (food digestive system).

Tenua makoron te kanoanano;
te kanoanano ae uarereke (small
bowel), kanoanano ae bubura
(large bowel), ao te kurabe
(rectum).

- Te kaentia n te kanoanano e moan
riki man te naan cells aika a waekoa
n rikirake iaon ae riai.
- Cells aikai a kona n riki ba te naan
nongai (polyps) ao tabeua nongai a
kona n riki n kaentia inanon tabeua
te ririki.
- E kona n maan te tai rikiraken
ao buburan te kaentia imwain ae
butanako inanon te rabwata.
- Te kakaonimaki n tutuo irouia
aomata are akea irouia kanikinaean
aorakin te kanoanano, bon te tai ae
kakawaki ibukin kakaean te kaentia
ao ni moantai n bwain aorakia
ngkana e kuneaki.

Ibukin tabeua riki rongorongo

- Nakon **timetobowelscreen.nz**
- Tareboon ae akea boona
0800 924 432, man Te Moanibong
nakon Kanimabong 8am-6pm
- E-meeri
info@bowelscreening.health.nz

Ibukin ongoram bwa antai ae katauaki (eligible) n kamanenai makuri n kuakua ibukin te botanaomata ake a mwanenaki nora te Health New Zealand | Te Whatu Ora website ke tareboonia te namba **0800 924 432**

Taetae n aba tabeua

Te boki aei e kona naba n reke n
aron teina aikai n taetae aikai:

Te Reo Maori, Cook Island, Samoan,
Fijian, Rotuman, Kiribati, Tongan,
Tuvaluan, Niuean, Tokelauan,
Simplified Chinese, Traditional
Chinese, Korean, Hindi, Punjab,
Tagalog, Arabia and Burmese.

Tikaenia te QR code ke nakon
timetobowelscreen.nz

